

Bevezetés a Földközbe

(Szerkesztői invokáció)

Honnan is bocsáthatnánk szárnyára e történetet?

A legkeresetlenebbül a Kárpát-medencéből, ahol a magunk figyelmesége leginkább megágyazható.

Így – születésünktől érintetten – meg elragadottan említhetjük, ily-oly kedvező fekvésben, szubklímában mint lelhetjük annyi, de annyi felvillanó reflexnyomát.

A leghomályosabban, mintegy zöld-szürke tündérálomszerűen Eger házfalain, „Tokaj szőlővesszein”. Jóval kitapinthatóbban a budai dél-reliktumos Sas-hegynél vagy a csupas Csíki-hegyeknél, Sorrentó szikláinál.

A Balaton víztükrével, mondhatni, ráerősít, hogy égőbb, villamosabb szemekkel fókuszáljon a szigetpanorámás Nyereg-hegyről vagy épp a Római útról, Badacsonynál.

A Dunántúli-dombságnál csöppet szétesik, puhul, toszkánosodik, hogy még kifejezettebb latinus, élesebben dallamos olaszossággal jelentkezzék a Mecsek déli lábainál.

Végül a Szársomlyónál égeien felrobban, majd etruszk s ión kellemmel nyugszik a Göntér dombján, a Tenkes izzó, gömbölyű lankáinál. Utóbbi – a Villányi-hegység – egyértelműen a legelzártabb, a legáthatóbb, a magyar délek déle: északnyugatról a Tenkes Csárda melletti hasadékon léphetni át „Dél Kapuját”.

Az egyensúlyi időtlen idillt, s táncterét, a végsőig feszített határkötelet: az összpontosító, az intenzív drámai feszültséget a máriagyűdi alkony hispán barokk színözönei, az összecca-

pó égtájak légmozgásainak fellegein megtörő fények búcsúztatják.

Eddig mindez, akár a szőlővel futtatott verandán szunnyadó álma. Messze még a tenger.

De hullámképeit sokan álmodják: rég letűnt időket a jégkorszakot túlélte maradványfajok, közeliéket a telepített kultúrültetvények: fügék, szőlők, mandulák. Felettük az őshonos szubmediterrán múzsáligetek: a molyhos tölgyek, a mannakőrisek, itt-ott egy-egy lobbanó cserszömörceág. Rekkenő melegben, ha átfut egy váratlan légfuvallat, magával ragadja a kiegészített gyepet, a feketefenyők gyanta-, a fügék ruta-, némelykor szegfűszegszagát. És saját szavát se hallja az utazó, ha a Szársomlyó lángható ördögcsántása felett a virágos kőrisek kabócafényében villanásnyit szusszanni megáll.

A rózsás-ezüstös hajnallal ébredve, rebbenő kócsagrajokkal léphetjük át a vad Dráva csíkját. Itt jó időre újra puhul, terül az illír kiélezettség, az érzékelések lankás tereit az utazás félálmanak engedve át.

A valódi, a szigorú határvonalat a Dinári-hegység északnyugat-délkeleti vonulatú, éghajlatválasztó gerinceinél érzük el (mennyire másként fest ez a hajdani laurázsiai szuperkontinens nyugati, amerikai oldalán, ahol a harmadkori észak-dél irányú hegyvonulatok nem gátolták fajok, nemzetségek vándorlását!).

Amit elsőként érezhetünk, maga a főszereplő, az áramosan vibráló, magas színhőmérsékletű phoiboszi

napsugár. S persze mind, akit darutáncba hoz, a letarolt hegyek ezüstös, illatozó félcserjéi, az örökzöld lombos túlevelűek különféle nemzetségei, a levegő, az illatok; de akár a legelhagyottabb, legnyomorúságosabb viskót is vakító udvarra lobbantja ugyanez a ragyogás. Hogy aztán, ahogy a látkép megnyílik, fény derüljön titkára. A lélegzet elakad, meztelen szakadékain az ég lezuhan – magát a legkéklőbb tengernek adva át.

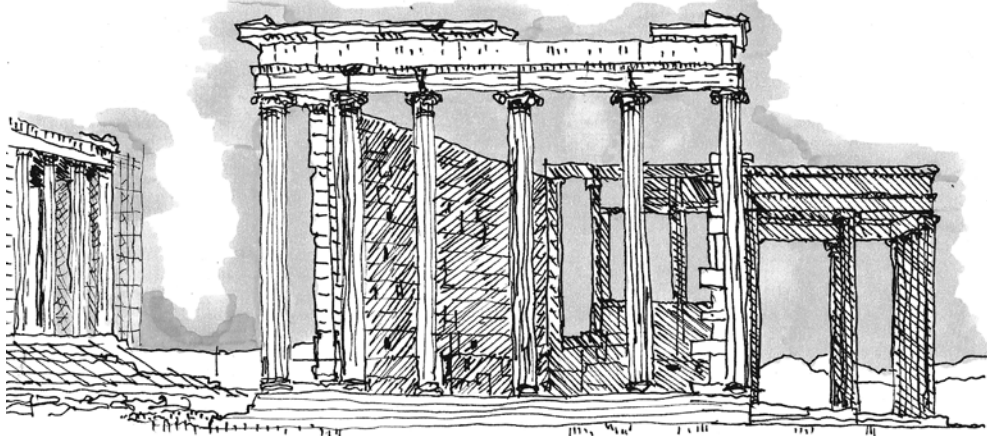
Mindez még „csak” a kezdet, egy transzgressziós, újféle földtörténeti pitvar, előfolyosó.

S már itt sem mindegy a megközelítés: finom különbségek rejlenek abban, hogy honnan érintjük, a Lungomare balatonfüredes szegélyén, a viharos Senjnél, a jónosabb Makarskánál.

Persze ez már az utazó dolga: tegye, ahogy e lapszám legkülönfélébb szerzői, olyannyi úton át. Hajoljon egészen közel, vesszen gyönyörködve a részletekbe, vagy tekintse távolról, ahonnan nézvést a tenger, a sivatag, a hegyek, az óceán, hovatovább a vándorló népcsoportok ütközőzónái mentén mintegy a semmiből emelkednek tündöklő magasságokba, majd süllyednek el a legváratlanabb művészetek, kultúrák.

Ahol mindent ugyanaz a fény éltet, s ha idővel tűnne is törékeny határléte, sejthetni, másutt újabb világokat lobbant „a Földközi-tenger, a kék tó a régi kertben” (R. Jeffers): ugyanez a csoda, ugyanez a tükör, ugyanez a tánc.

Hegyí Botos Attila

ATHÉN 19/07/90 Cst